

Kutyakomédia

Egy hatalmas, a Koh-i-noornál sokkalta súlyosabb, sosem is létezett gyémánt, az angol királynő, egy cukrásznő, egy galamblelkű kutyapecér és annak bájos felesége, azután még Bernáthegyi Salamon, a trafikos úr, valamint számtalan kóbor eb — ők történetünk szereplői. És végül, el ne feledjük, Jacobus Troll, a titokzatos idegen. A morózus, magának való idegen, aki a történetben — csakúgy, mint a nevezett uralkodónó — még csak igazán fel sem tűnik, mondhatni, teljességgel véltlen, úgy lehet, mégis ő az, aki minden bonyodal-maknak okozója.

Mondhatnánk még, hogy főszerepet játszik a véletlen is, merthogy Tarhás Fekete János sorsának alakulását a véletleneknek furcsa sorozata határozta volt meg. Mondhatnánk, de minek. Ugyanis szilárd meggyőződésünk, hogy a teremtésben az ég-egy-adta-mindent a véletlen határoz meg: hogy aztán kinek mi tűnik furcsának vagy éppen sorsszerűnek...? A magunk részéről a véletlennek mondott tüneményes szövevényt, ezt a mindent behálózó, hol kegyetlennek, hol jótétnek mutatkozó rendszertelen rendszert hajlamosak vagyunk akár a legfőbb törvényszerűség hangzatos címével is felruházni.

Az ember múltját vizslató némely tudós elmék párhuzamot vonnak a véletlenszerűség és a butaság között, állítván, hogy az emberiség története nem más, mint a kedvező véletlennek örökkön csak ellenében működő butaság históriája. Nézetünk szerint a dolog nem ilyen egyszerű, hiszen a véletlen nem szelídíthető, nem fogható igába, és nem szorítható kalodába; távolságot tart, akár a macska. Nem jó és nem rossz, nem kedvez és nem akadályoz: néha belénk botlik, és az is untig elég. Az emberiség történetét pedig tekintsük inkább a folyamatos és hasonlíthatatlanul nagyobb energiát, mondjuk úgy, ráfordítást igénylő korrekciók láncolatának. Tény azonban, hogy nincs tüneményesebb a butaság kiszámíthatatlanul pattanó szikrájánál. Nincs döbbenetesebb élményünk, mint tanúja lehetni egy, a legsötétebb mélyből pillanatok alatt fölmerülő, igazán bárgyú gondolatnak. Nem tagadjuk, hogy a gyötrelmes kínban születő, hosszadalmas vajúdás után felsíró, ordító ostobaságnak is megvannak a maga szépségei. De azért a butaság villanása, az mégiscsak valami!

Nem untatjuk tovább az olvasót, a tárgyra térünk.

Szép, napsütéses decemberi nap volt az, melyen is a hóval borított felvidéki bányavároska utcáin feldörögtek a vadászfegyverek. Még jókor hajnalon, napkelte után alig fertály órával hangzott az első durranás; végigrobajlott a szűk utcákon, megrezgettette a házak csukott ablakait, felszökött a tetők, kormos kémények fölé, majd a Paradicsom-hegy szikláiról visszaverődve lassan elhalt a környező hegyek puha hóbundájában. Egy darabig csönd volt, aztán, ahogy újabb és újabb lövések csattantak, elnyújtott, ujjongó dalba fogtak a városka házórzó kutyái is. Tarhás Fekete János nehéz, fáradságos munkával terhes éjszakát tudhatott maga mögött, így aztán nem is ébredt föl az éktelen ricsajgásra; csak úgy tizenegy óra körül, a legutolsó dörrenésre ült fel kábán az ágyában. Addigra a példátlan mézárulás már befejezetett, s a dicső „keresztes hadjárat” eredményeképpen közel húsz „toportyánféreg”-nek mondott, ártatlan, jóindulatú kóbor eb teteme hevert szerte az utcákon, a vércsatakos hóban.

Hogy mindez miért történt? Nos, annak megértéséhez vissza kell szaladnunk kissé az időben. Mintegy esztendővel a fent leírt eseménynek előtte történt volt, hogy Jacobus Troll a városkába érkezett. Letelepülésének pillanatától kezdve különböző színes mendemondák keringtek róla: az emberek, a kisváros lakói eleintén gőzös agyú aranyvadásznak vélték, és csúfolódón össze-összekacsintottak a háta mögött. Ám ahogy telt s múlt az idő, gyanakodni kezdtek: „Miért vásárolja fel a régi tárókat? Csak tán nem, hogy a habókos idegen

tud valamit? — dugták össze fejüket a férfiak az Ezüst Macska nagylvójának asztalai fölött. — Nem merültek volna ki a tárók? Még mindig aranyat, ezüstöt rejtene a vén hegyeknek immáron összevissza furkált, keresztül-kasul szabdalt mélye?” Futótűzként terjedtek a városkában az újabb és újabb mendemondák. Diónyi aranyrögöket, mesés drágaköveket emlegettek némelyek. Valami öklömnyi gyémántról, szemkápráztató karbunkulusról is rebesgettek volt, amely miatt, vélték tudni a legszajásabbak, hamarosan a városba érkezik — no persze incognito — az angol királynő...

A jelzett napon, egy csütörtök reggelen kíváncsiskodók tömege gyűlt össze a kisváros vasútállomásán, ám az ánglius uralkodónő helyett csak a kutyapecér ifjú, tagadhatatlanul királynőinek mondható alkattal bíró, gyönyörűséges felesége, valamint a Victoriáról elnevezett városi kávéház és cukrászat tulajdonosnője kászálódott le a szégyenlősen köhécselő vicinálisról. Döbbenet, ijedségtől pihegve meredtek a peron vaskorlátja mögött áhítatos csöndben típródó, pipiskedő kandi népre — aztán tétova tekintetük összetalálkozott. Ez volt ama szent pillanat, amikor Tarhás Fekete Jánosnak sorsa megpecsételtetett. Mert ott, a vasútállomáson, egy szempillantás alatt szívdobbanásnyi közelségbe került a két ember: a hamuszürke daróc tarkálló foltjait szégyenlősen takargató fiatal nő és a vörös kamukaszoknyát, fodros ingéhez szőlőfürtökkel ékesített, mályvaszín kalapot otthonos biztossággal viselő üzletasszony. „Látom, kedves, nehezek a csomagjai — mosolygott elszántan a megszeppent fiatalasszonyra a cukrászat tulajdonosnője. — Hadd segítek kicsit, cserébe délután meglátogat majd otthonomban.” Kecsés mozdulattal lehúzta jobbjáról a hosszú szárú kesztyűt, és ellentmondást nem tűrő határozottsággal felragadta a hozzá legközelebb eső, meglehetősen méretű csomagot. És nyomában a gyönyörű kutyapecérnével, büszke, királynői fejtartással átvágott a némán szétnyíló sokadalmon.

Hogy mennyiben határozta meg ez az eset Tarhás Fekete Jánosnak sorsát? Nos, ne vágjunk a dolgoknak elébe, mindenre fény derül majd.

Tarhás Fekete János, a kutyapecér feleségének a férje — ne szemérmeskedjünk, mondjuk csak ki: a sintér! — nem volt öröktől fogva a kóbor ebeknek hajszolója. Eredetileg, tanult hivatása szerint, kórboncnok lett volna, mignem egy éjjelen azt találta álmodni az istenadta, hogy egy szörnyűségesen kövér férfi, horribile dictu, egy pap, egy közel kétmázsás pap holttestét kell feltrancsíroznia, aki — így az álom! — szerelmi bánatában úgy kereste s lelte is meg a halált, hogy magába tömött több marék színes festékgombot, majd felhajtott rá egy üveg hígítót. És midőn a kórboncnok úr belevágott szikéjével a tetem hasfalába, a megnyíló sebből — borzadály! — festékfoltos angyalkák százai pilinkéltek elő. Csapzott szárnyaikkal verdestek, csapkodtak a sűrű boncasztal fölé lógatott bádögernyős lámpa-égők vakító, hideg fényében, és a kórboncnok úr hiába kapdosott utánuk kétségbeesetten, amint megérintette valamelyiket, az aprócska sóhajjal menten szétmállott, pacává kenődött a tenyerén... Kiizzadva riadt föl álmából, és attól kezdve bárminő holttetemnek csak a látványától is menten rosszul lett.

Mit volt mit tenni, más foglalatosság után kellett néznie. És miért, miért nem, az éppen megüresedő kutyapecéri állást az orvostudományak eme levitézlett képviselője nemhogy megfelelőnek, de egyenesen testre szabottnak érezte a maga számára. Talán úgy vélte, hogy a szerencsétlen kóbor állatok hajszolásában teste-lelke újból megedződik? Ki tudja. Akárhogy is, a lélekedzés eme ötletes módszere bizony nem vált be. Mert fényes nappal — szó ne érje a ház elejét! — látványos hajszában ugyan befogta az utcákon kódorgó ebeket, de aztán megesett rajtuk a szíve. Száraz kenyérrel, kevéske ételmaradékkal megettetgette őket, aztán, az éj leple alatt, szabadon eresztette valamennyit.

Rendjén is ment a dolog egészen addig, míg ama bizonyos napon, mikor is a fél város ott tolongott a vasútállomáson az „Ancsára”, a csühögő gőzmozdonyra, de még inkább Anglia koronás asszonyára várva, a két asszonynak, a Victoria tulajdonosnőjének és a gyönyörű kutyapecérnének tekintete össze nem találkozott. Mert a cukrászat üzletasszonya

állta a szavát; az ominózus eset délutánján teával várta vendégét, a szép kutyapecérnét. És a két asszony úgy összebarátkozott, hogy midőn a búcsú pillanata elérkezett, a meghatatlan hálálkodó kutyapecérnét két hatalmas papirosstancliclivel és a következő szavakkal bocsátotta útjára a Victoria tulajdonosnője: „Kedvesem, maga volt a gyönyörűség! Három éve, megboldogult uram halála óta, hogy ennyit nem beszélgettem. Tudja, kedves — lelken-dezett az özvegy —, hogy eztán minden délután elvárom teára, no meg egy kis tereferére!... Ne szabódjon itt, mint a pap agara! — rázta le magáról a fiatalasszony vonakodó szavait, aztán hamiskásan elmosolyodott. — Együttal megszabadít legalább a kétnapos süteménytől, miegyéb romlandó maradékoktól is. Különben a Teufel Konrád bűdös disznai elé kerülnek a stefániáim, gyönyörű minyonjaim. Hát már engedtessek meg nekem...!”

És valóban. Attól kezdve a két asszony békés, kellemes délutánokat töltött együtt, illatosan pároló tea mellett trafikálván meg a világ dolgait. Hóna alatt pedig rendre két hatalmas papirzacskót szorongatva tért meg otthonába a szépasszony. Ezennel hát paradicsomi állapotok köszöntöttek az elárvult kutyákra — ámde a poklok kínjai a szerencsétlen kutyapecérre. A zacskókból ugyanis számolatlan kerültek elő a mazsolás édességek, lekváros fánkók és egyéb mesés finomságok. A napközben komoly hajsza árán befogott éhes állatokat este aztán bőséges lakoma kárpótolta az átél ijedelmekért. A dolog idővel odáig fajult, hogy a jóllakott, álmos ebek már nem is akartak éjszakára távozni. Elnyújtóztak az otthon melegét sugárzó, biztonságot jelentő — minden gonosz behatolási kísérlet ellen durva vashálóval is megerősített — ketrecekben, és hangos hortyogással adták tudtára a világnak, hogy sorsuk illetően alakulásával maradéktalanul elégedettek. Úgy kellett az éj közepén felverni őket, és kitessekélni a sintértelep kapuján.

Nappal aztán újból nekiindult a galamblelkű kutyapecér — immáron csak azért is, hogy bizonyítsa, munkájára múlhatatlan szükség legyen —, és újabb meg újabb kiéhezett, lesóványodott állat kóstolhatott bele a Victoria mindenkor főnséges kínálatába. De mert egy kisvárosban mégiscsak korlátozott a kóbor ebek száma, idővel csupa kövér, manduláskiflin, kuglófon kigömbölyödött állat emelgette unottan a hátsó lábát a zezzugos utcácskák villanyoszlopainak tövében. Csapatokba verődve döcögtek a girbegurba gyalogjárókon, szánakozva pislogtak be egy-egy udvarba, melynek kerítése mögött irigyen csörgették láncaikat egynémely gazdával „megáldott” fajtársaik. Leginkább mégis naphosszat heverésztek, pékségek, cukrászatok környékén tanyáztak. Bundájuk fénylett, békés pofájukon idült, álmos vigyor ült. Szemtelenül, csaknem fitymálólag szimatolgattak bele a piacról hazafelé igyekvő háziasszonyok nehéz kosaraiba, a papot és a postást rendre megugatták, de mintha régi ismerőst, jóbarátot köszöntenének, vidáman vakkantottak a triciklijén tovakarikázó fagyaltos után.

A kutyapecér pedig lassacskán az orrát is alig merte kidugni otthonából, mert ha csak megpillantották rémisztő maskarába bújt alakját, azon nyomban szeretettől elhomályosult tekintetű, asztmásan lihegő állatok csapatai vetették utána magukat. És a szerencsétlen ember — akinek fegyverzetét látva még a legelvetemültebb gladiátorok szívében is megmoccant volna a félsz — hiába próbált menekülni. Szörnyű harapások ellen alaposan bélelt nadrágjában, pufajkjában szinte mozdulni sem tudott, sűrű szövésű hálója folyvást lábára, nyakára tekeredett, az övére akasztott nehéz bunkó a térdét verte, s ráadásul, hogy minden menekülési kísérletet lehetetlenné tegyen, a hosszú póznára erősített acélhurok, amit baljában szorongatott, hol a járdát szegélyező fák ágaiba, a kerítések lécébe, hol pediglen az esőcsatornák cirádás vasrácsaiba akaszzkodott. Így aztán nem csoda, ha ama kóbornak mondott ebek, akik elérzékenyülten nyüszögve, nyihogva, csahogva üldözték, szeretetük tárgyát előbb-utóbb rendre utol is érték. A kicsik gáncsolták, a nagyobb testű ebek pajkosan taszigálták, játékosan fellökdösték a szamurájt formázó embert, aztán a mellére hágtak, orcáját nyalogatták, egészségről árulkodó nedves orrukat kedveskedően a fülébe, hónaljába döfölték. „Istenem — nyögdécselte ilyenkor a földön kiterült, galamblelkű férfiú —, édes

jó istenem, miért, hogy nem engedsz egy kicsinykét, csak egy egészen kicsinykét erősebbnek, kegyetlenebbnek lennem?” Aztán föltápázkodott a nekikeseredett, búval bélelt ember, összeszedegette utált mesterségének szerteszóródott kellékeit, gyöngéden megveregette a körülötte nyüzsgő ebek egyikének-másikának oldalát, hátát, s a kutyák szoros gyűrűjében megadóan hazafelé indult.

Úgy lehet, kutyáknak és sintérjüknek sorsa tán az idők végezetéig ilyen mederben csordogál, ha nem avatkozik ismét közbe ama sokat szidott, esetenként dicsőített véletlen. A véletlen, mi is most Bernáthegyi Salamon úron, a trafikoson keresztül nyilatkozott volt meg.

Az egyik téli este ugyanis úgy döntött a dohánytőzsdei elárúsító úr, hogy immáron tizedik éve megözvegyülvén, tán bocsánatos bűnt követ el, ha engedve barátai csipkelődő unszolásának — no meg a vágyának! — ellátogat a város alsó szegletébe, a kötőgyár melletti sötét utcácskába, ott is a Liza asszony nevezetes házába. Amint azt mondani szokás: az elhatározást tett követte. Tetőtől talpig alaposan megpucolkodott, illatos vizekkel bőven locsolta testének számos hajlatit, orrlyukából és füléből kigyomlált némely csintalan szőr-szálakat, bajuszát megpödrötte, bekengette, végül — mert december volt már és erősen fagyott — vette a kabátját, kalapját, s elindult a kuplerájba. A Victoria kirakatai előtt lépdelt éppen, amikor valamiféle karácsonyi hangulat, boldog adakozó kedv szállta meg a lelkét, s az jutott eszébe, hogy bizonytalán örvidenének a Liza asszony leánykái, hahogy néhány illatozó krémessel kedveskednék nekik. Így hát a trafikos úr már egy hatalmas, gusztusosan csomagolt süteményestálcát egyensúlyozva tenyerén, fordult be az Alsó-Rózsa utcába. Még lépett néhányat a gyöngén megvilágított, félhomályos utcán, majd gyanakodva megállt. Kicsit hallgatózott, aztán megindult, majd ismét megtorpant. Csönd volt, bántóan üres csönd. A fák mozdulatlan ágain, a házak oldalában, az árok sötétlő mélyén fehéren lapított, távolabb, egy gázlámpa kékes fényében finoman sziporkázott a hó. Lélek sem mutatkozott, a trafikos úr mégis esküdni mert volna, szinte belebizseregtek a csontjai, hogy minden mozdulatát figyelik. Háta mögül halk neszezést hallott, karcos kis zörejt, mint ahogy könnyű szellő libbent odébb száraz falevelet: roppant a hó. A trafikos úr megpördült, aztán halkán, csak egészen halkán, felnyűszített...

„Iszonyat volt, uraim. Iszonyat! — hörögte órákkal később az Ezüst Macskában, még mindig az átélt borzalmak hatása alatt. — Kíéhezett szörnyek, vérszomjas ordasok egész falkája. Még a vér is meghűlt ereimben. Sátáni, kaján vigyor ült a pribékes pofájukon, véres nyelvük majd’ a földig lógott, szikrázott a szemük, és hatalmas agyaraik mögül, torkuk vöröslő odvából a dögsgazúg leheletnek párája úgy gomolygott elő, akárha poklos bendőjükben kénköves tűz emésztene...”

Így látta hát az esetet a dohánytőzsdei elárúsító úr, de vajh, mi lehetett a valóság?

Az bizony mindössze annyi, hogy a városka kóbor ebei gyorsan szagot fogtak — ami, tekintve a trafikos úr alakját körüllengő pacsulifelleget, nem kis teljesítmény —, s az ismerős süteményeknek illatát megorrontva, mintegy ha dróton húzták volna őket, a felajzott vénember nyomába szegődtek.

(Az pediglen, hogy mi mostan beszámolunk arról, ami az elkövetkezendő órában történt, s aminek némely részletéről az esetet később oly szemléletesen elbeszélő Bernáthegyi Salamon megfélekedni látszott, az pediglen nem pletykálgató kedvűnknek, de krónikás elkötelezettségünknek tudható be.)

Egyszóval: a trafikos úr megpördült, aztán halkán felnyűszített, majd pediglen — s ez bizony kevésbé koros embertől is mutatványszámba menne! — farolva, s tenyerén a süteményestálcával, sebes galoppozásba kezdett. Nem kellett biztatás a kutyáknak se; játékosan viháncolva, vidáman csahitolva vetették magukat a se holt, se eleven embernek utána.

Bernáthegyi Salamon menekült, vitte az irháját futva, aztán — még mindig tolatva — ügyesen vágta csapott, végül pediglen, mikor az ebek már-már utolérték volna, éppen a Liza asszony házával szemközt, egy pillanat alatt felkapaszkodott egy fára. Lihegve kupor-

gott az ágak közt, és rémülten figyelte az alant csoportosuló, egyre gyarapodó falkát. És minő teljesítményre képes az ember, ha éltét érzi fenyegetve: tenyerén még ott billegett, a fák sötét ágai közt halványan világlott az ép süteményestálca.

A trafikos úr, miután kissé kifújta magát és elfélszkelődött a jeges ágak közt, törni kezdte a fejét, hogy mihez is foghatna. Odalenn, szemközt hívogatóan világitottak a Liza asszony házának gondosan elfüggönyözött ablakai, és a dohánytőzsdéi elárúsító úr még a zongora hangját is kiszüremkedni vélte. „Csak nem, hogy világ csúfjára reggelig fogok itt gubbasztani, ráadásul épp a bordéllal szemközti fán?” — füstölgött magában, ám amint lepislantott, és látta a minden mozdulatát árgus szemekkel leső roppant kutyahadat, mégis inkább kicsit magasabbra hágott. „Szégyen ide, szégyen oda — gondolta —, egyebet nem tehetek, segítségért kiáltok.” Kiáltott volna is, de a hidegtől, s talán az ijedtségtől úgy berekedt, hogy csak valaminő végóráját élő, kehes lóéhoz hasonlítható hörrenés szakadt fel a torkán. Ezen aztán végképp nekikeseredett a szerencsétlen flótás, és kinjában gyűrogetni kezdte a süteményt borító papírost... És akkor, mintegy villámcsapásszerűen, megvilágosodott az elméje. Olyan hirtelenséggel tépte fel a csomagot, hogy az ismerős papírzizegésre erősen megbolyduló kutyák közé majd' csak alá nem vitorlázott. Darab ideig hidegleglősen figyelte a nyüzsgő, fel-felágaskodó, láthatóan az ő rágós húsára, öreg csontjaira ácsingózó vérebekeket, majd hátát keményen a fa törzsének vetette, és szemügyre vette a kibontott csomagot. Kiválasztotta a leggyönyörűbb krémest, tenyerén kicsit latolgatta, majd minden erejét összeszedve a kupleráj legközelebb eső ablakába vágta.

Tompa puttyanással freccsent szét, csúszott alá az üvegen, majd hullott a kerítés mögött fehérlő hóba a Victoria habos költeményeinek eme jobb sorsra érdemes, szép példánya. A kutyák megrándultak, ám látva, hogy az inyes falat a kerítésen túl, elérhetetlen régiókban ér földet, nagyot sóhajtottak, s nem mozdultak.

Bernáthegyi Salamon meregette a szemét, hegyezte a fülét, ám mindhiába: nem lebbent a függöny, és a belülről halkan csorduló klímapirozás sem maradt abba. De meg ráadásul hirtelen felerősödött a zongora hangja, csilingelő női kacaj röppent, aztán egy mélyen zengő férfihang rákezdedt a dalra: „Kecskebéka felmászott a fűzfára, annakisa, annakisa...!”

Bernáthegyi Salamon előtt elsötétült a világ, bugyborékoló sivitást hallatott, akár egy túlhevített szamovárr, aztán egy iszonyatos hörrenéssel — ismét majdnem lezuhant a fáról — tálcástul odavágta mind a maradék süteményt, ahol az ablakot sejtette...

És akkor, csodák csodája, van isten az égben, abbamaradt a klímapirozás, majd kisvártatva megnyílt a bejárati ajtó. Keskeny fénysugár szökkent az összetapodott hóra, a nedvesen sötétlő kerítésre, és az ajtó részében megjelent egy asszony. Tollal prémeztét köntösét fázósan összefogva, vaksin meredt a sötétbe. Bernáthegyi Salamon, akibe egyszerűen visszatért a remény, minden szégyenérzetét feledve, boldogan kiáltotta neki: „Árgnmrrrrgnnn-brrrrr!!!” — mi is annyit teszen, hogy „Édes, drága, egyetlen, mostantól fogva örökkéig imádott gyermekem, kérem, segítsen!” De mert az „ártatlan gyermek” ijedten visszahőkölt, meg aztán a trafikos úr maga is úgy érezte, hogy talán nem volt eléggé meggyőző, sietve hozzátette még azt is, hogy — „Grrrrrrrrrrmufff!!!” — ami pedig nem egyebet jelentett, miszerint az esetben, ha a gyönyörűséges hajadon hajlandó lenne telefon útján értesíteni a mentőket, a tűzoltókat és a katonaságot (a sorrend nem kötött, szabadon változtatható), akkor biztos számíthatna rá, hogy a trafikos úr semmiképp nem felejtjen el megemlíteni imádott Dulcineájának nevét a végrendeletében.

Nos, az ifjú hölgy bizonyonnyal dúskálhatott a földi javakban, mert szemét a fán hörgő Bernáthegyi felé meregetve előbb idegesen összerázkódott, majd rezignáltan így kiáltott: „Pfüjj! Kuss, te bűdös! Sicc innét!”

„Mi történt, Tereza?! Valami baj van?!”

„Semmi! Csak egy rusnya bagzó macskát hajtanak a kutyák!” — fordította arcát a fény felé a Terezának nevezett hölgyemény, majd köntösét összebb rántva, a kilincs után nyúlt.

Bernáthegyi Salamon, akár a ketrecének rácsait tépő gorilla, vad tombolásba kezdett.

Mint egy tébolyult, rázta a fát, aztán az öklét is, tépte, cibálta az ágakat — a hidegen csörgő gallyakról sűrűn szitált a fagyos hó —, majd újból kiáltani próbált, de most már végképp nem jött ki épkézláb hang a torkán, csak valami elfajzott sziszegés; kahicsolt is még párat, végül két hatalmasat tüszentett.

„Megveszett ez, vagy mi a szósz? — bámult elborzadva a nő a sötétbe, majd ingerülten köntösének zsebébe nyúlt. — Pfuuj! Nesze, te rühös! Még neked áll följebb?!” — és ijedtségének minden dühét beleadva, a fák ágai közül feléje világló szempár középebe vágott egy szép, kövér narancsot. Elsőbbben a lédús gyümölcs, aztán az ajtó (s így reményeiben hó-sünk) is — becsapódott.

A trafikos úr, aki a legkevésbé hasonlított valamiféle felhevült kandúrhoz, fájdalmasan káromgott még egyet, aztán felzokogott. Ám abban a pillanatban az egyik távoli gázlámpa fényében feltűnt egy túlvilági árny. A dohánytőzsdei elárusító úr, amint észrevette, egy hatalmas, rémült csuklással nyomban elhallgatott. Mit elhallgatott! Előbb majd' elájult, aztán szinte köddé vált, összetöpörödött, a fakéreg réseibe gyömöszölődött. „Édes jó istenem, mit tartogatsz még nekem? — szorította könnyben ázó orcáját a durva kéreghez. — Miért sújtasz ilyen kíméletlenül engem? Kegyelmezz, uram! Irgalmazz ősz fejemnek! Hát akkora nagy bűn az, amit még el sem követtem?”

A rémisztő, túlvilági alak pedig csak jött, oszloplábait nehézkesen rakva, de mindegyre jött. Ahogy a gázlámpa fényköréből kilépett, gólemi alakja eltűnt, s az utca sötétjében csak a súlyos, lomha medveléptek ropogása hallatszott. Bernáthegyi Salamonnak már az is átviharzott elméjén, hogy akkor már inkább a toportyánok közé veti magát, aztán mégsem tette, mert a következő lámpához közeledve fokozatosan ismét kibontakozott a homályból, testet öltött a szörnyeteg. És akkor a dohánytőzsdei elárusító úr örömeiben felsikoltott. Örömeiben, mert az apokalipszis eme gyalogharcosában felismerte Tarhás Fekete Jánost, a kutyapécért.

Ha a sítér képében érkező felmentősereg egyszerűen csak megszabadítja szorulnak vélt helyzetéből a trafikos urat, akkor történetünk is bizonyára kevésbé tragikusan végződik. Ám a sors könyvében másképpen íratott meg az eset.

Mert midőn a kutyák, akiket a dohánytőzsdei elárusító úrnak — immáron minden sűteményektől ment — figurája már csak igen kevésbé érdekelt, s akik inkább csak kíváncsiságból ácsingóztak továbbra is a fa tövében, midőn a kutyák is észrevették a távolban közeledő kutyapécért, azon nyomban feladták vártájukat, s a szokott lelkes rohammal, éktelen csahogással szeretett mentorukra rontottak. Így pediglen a hűdötten bámuló trafikos szemtanújává lett — ahogy azt később maga mondotta — egy „villámgyorsan kibontakozó, véres ütközetnek”. A kutyapécér — „Láthatta, akinek szeme van!” — szívósan védekezett. Aztán, csak nem bírván legyűrni az újabb és újabb hullámban támadó „ordas ebeket”, térdre esett. Bernáthegyi Salamonnak, ha már eddig is el nem kékült volna a hidegtől, most elkékiült volna a keze a szorítástól, olyan erővel markolta a fagyos ágat. Szinte együtt mozdult a lába, együtt vert a szíve az alatt küzdő eposzi hőssel... És lám — „micsoda veszett, remek egy férfiú!” —, a kutyapécér valahogy ismét talpra keveredett, heroszi alakja, az „acsargó véredek” gyűrűjében, lassan távolodni kezdett, mígnem teljesen eltűnt az utca sötétjében.

Bernáthegyi, biztos, ami biztos, kicsit még gunnyasztott az ágon, halkan sírdogált is egy sort, aztán óvatosan körülkémlelgetve a földre ereszkedett. Mint az árnyék, némán loholt a sötét, néptelen utcákon; meg-megugorva, ha egy-egy kerítés mögül rávakkantott némely, bizvást becsületesnek mondható, egyszerű házőrző kutya. Csak a jól megvilágított főutcán, az Ezüst Macskához érve lassította meg kicsinykét lépteit. Ki sem is fújta magát, azonmód feldúltan, csatakosan, átfagyottan berontott a fogadóba, és a nagyivó hatalmas asztalát körülülő baráti kompániának rendre elbeszélte a történeteket. Azaz eleintén inkább csak hápogott, egészen addig, míg langyos, mézes sörökkel alaposan meg nem olajoztatott a torka.

Becsületére legyen mondva, némely apróbb részletet ugyan elhagyott belőle, de hozzá nem toldott egy jottányit sem; úgy mesélte el a históriát, miképpen azt ő látta. A történetet bevégezvén hallgatott kicsinyég, aztán tekintetét szemrehányón végighordozva az asztaltársaság tagjainak komor ábrázatán, így szólt: „Uraim, ez hát a tényállás. Amíg mi itten apróceprő ügyeken rágódtunk, addig acsargó vész, veszett toportyánok hada támadott városunkra, s csak egy, egyetlenegy férfi volt talpon, hogy testével felfogja a csapásokat. Ez a hős férfiú, ez a spártai jellem zokszó nélkül, magányosan küzdött mostanáig a gonosszal. Nem kímélte vérét az éjszakai harcokban, a thermopüli harcosokat megszegyenítő szilárdsággal űzte az ellent.”

A trafikos úr most lehunyta a szemét, s a fogadó repedezett mennyezetének fordította arcát: „És lehet — suttogta —, lehet, hogy ez a hős mostanra már elvérzett a harc mezején... Uraim! — emelte fel vészjóslón a hangját, s hogy szavának nagyobb nyomatékot adjon, öklével a mellette ülő Podhorszky Miklósnak bablevesébe sújtott. — Uraim, esküdjünk!” — kiáltotta, s jobbát heves mozdulattal az asztal fölé lökte.

A férfiak megilletődötten nézték, amint kinyújtott, rezzenetlen ujjairól csöpörészik a sűrű lé, aztán megmozdultak a kezek. „Esküdjünk, mint Dobó mindenre elszánt vitézei, hogy nem adjuk könnyen az életünket, nem adjuk a várost. Esküdjünk keresztes hadjáratra, irgalmat nem ismerő, nehéz, kegyetlen harcra!”

És esküdtek...

Azt mi már nem követjük figyelemmel, hogy az ügyvéd úr, a patikárius, a városi levéltárnok urak hogyan egyeztetik zsebóráikat, s hazaérkezvén miként tisztogatják meg a vadászpuskák csövét: a történet ezennel bevégeztetett.

Talán még annyit, hogy Tarhás Fekete János három nap múlva összecsomagolt, s gyönyörűséges feleségével együtt elhagyta a várost. Az egykori kutyapecének ugyanis a szomszéd településen éppen megüresedő kórboncnoki állás nemhogy elfogadhatónak, de egyenesen testre szabottnak tűnt.

SALLÓ ISTVÁN FAFARAGÁSA